

GEOMETRIYA FANINI O'QITISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISH

*Islomov San'at Mash'al o'g'li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti*

Abstract. The article describes the teaching of second-order lines by means of numerical simulations. The importance of bees in the development of scientific competences in students has been shown.

Key words: digital platforms, digital simulation, virtual resource, second-order lines.

Аннотация. В статье описано обучение линий второго порядка посредством численного моделирования. Показано значение пчел в развитии научных компетенций у студентов.

Ключевые слова: цифровые платформы, цифровое моделирование, виртуальный ресурс, линии второго порядка.

Annatotsiya. Maqolada ikkinchi tartibli chiziqlaribni raqamli simmiliyasiyalar vositasida o'qitish bayon qilingan. Talabalarda fanga oid kompetensiyalarni rivojlantirishda asalalarning ahamiyati ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli platformalar, raqamli simulyatsiya, virtual resurs, ikkinchi tartibli chiziqlar.

Mamlakatimizda zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali matematika o'qitishning ilg'or uslublarini joriy etish asosida bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish, ularning jahon sivilizatsiyasi yutuqlari hamda dunyo axborot resurslaridan keng foydalanishlari, xalqaro hamkorlik va korporativ xizmatlarda ishtirok etishini ta'minlash uchun imkoniyatlar yaratish vazifalari yetakchilik qilmoqda. Shuningdek, "oliy ta'lim muassasalarida ilmiy salohiyatni yanada oshirish, ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash ko'lamini kengaytirish – eng muhim masalalardan biridir" [1].

Shu bois raqamli platformalar vositasida matematika fanini o'qitishda samarali natijalarga erishish maqsadida bugungi kunda bir qancha izlanishlar amalga oshirilmoqda. Xususan geometriya darslarida raqamli simulyatsiyalardan foydalanish fazoviy tasavvurni rivojlantirish, jarayonni to'ri tahlil qilish imkoniyatini oshiradi. Dastlab raqamli platformaga tuxtalib o'tamiz. Masalan "kurslar va o'quv materiallari uchun Coursera, Khan Academy; Interaktiv simulyatsiya va o'qitish vositalari uchun GeoGebra; O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida muloqot uchun Google Classroom; Matematika va ilmiy o'qitish uchun esa Desmosdan keng foydalanilmoqda" [3.B. 85-90.].

Ushbu raqamli platformalar o'quvchilarga ta'lim jarayonini yanada qiziqarli, interaktiv va samarali qilishiga yordam beradi, shuningdek, ularni mustaqil o'rganishga, ijodiy fikrlashga va ilmiy tajribalarni o'zlashtirishga yordam beradi.

Bu raqamli platformalarni tahlil qilib biz tadqiqotimiz doirasida ikkinchi tartibli ergi chiziqlarni o'qitishda raqamli simulyatsilar yordamida mustaqil ta'limda foydalanish uchun maxsus ilova ishlab chiqdik. Bu ilova onlayin tarzda

ishlaydi. Ilovani Python dasturlash tili yordamida yaratdik. Ilovamiz 5 ta bo'limda iborat. Har bir bo'limda maruza matni hamda mustaqil topshiriqlar bilan birgalikda qo'shimcha ikkinchi tartibli egri chiziqlarni tadbig'i, amaliyotda qo'llanishi va hayotiy masalalar keltirilgan. "Talabalarga geometrik shakllarni bevosita yaratishda va ularning xususiyatlarini o'rganishda, geometrik ob'ektlar, ularning xususiyatlarini ko'rish imkoniyatlari, masalan, 3D modellashuv bilan birga, o'quvchilar uchun geometrik tushunchalarni yanada tushunarli qiladi. Ushbu turdagi vizualiziyalar o'quvchilarning geometrik fikrlashini rivojlantirishda yordam beradi"[2.B.16.]

Masalan elliptik shakldagi xonaning uzunligi 20 metr (katta o'q) va kengligi 10 metr (kichik o'q). Ellipsning bir fokusida turgan odam gapiradi. Ovozni aniq eshitish uchun boshqa odam qaysi masofada turishi kerak?

Telskop oynasi fokus masofasi 2 metr bo'lgan ellipsga o'xshaydi. Agar yorug'lik manbai bitta fokusga joylashtirilsa, ikkinchi fokusda yorug'lik oynadan qanchalik uzoqda bo'lishini hisoblang.

Sun'iy yo'ldosh antenasida yarim katta o'qi 3 metr va yarim kichik o'qi 2 metr bo'lgan elliptik reflektor ishlatiladi. Sun'iy yo'ldosh qabul qiluvchisi bir fokusda joylashgan va sun'iy yo'ldosh to'g'ridan-to'g'ri tepada joylashgan. Elliptik idishning ikkita o'chog'i orasidagi masofani hisoblang.

Elliptik antenaning yarim katta o'qi 5 metr va yarim kichik o'qi 3 metrga teng. Signal bitta fokusdan uzatiladi. Agar antenaning umumiy uzunligi 10 metr bo'lsa, signalni qabul qilish uchun qabul qilgich boshqa fokusda qancha masofada joylashtirilishi kerak?

Bu ko'rinishdagi masalalarni yechish talabalarda fanga oid kompetensiyasini rivojlantiradi. Talabalar fanni mustaqil ravishda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ular tajribalarni yana-qayta o'tkazish yoki yangi vazifalarni bajarish orqali o'z bilimni oshirishlari mumkin. O'zaro muloqot va hamkorlikni rag'batlantiradi. Ular birgalikda muammolarni hal qilib, o'zlarining bilimlarini mustahkamlashadi. Shuningdek, geometriya fanini o'qitishda raqamli simulyatsiyalar va virtual resurslardan foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshirib, geometrik tushunchalarni yanada yaxshi o'zlashtirish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi // <https://prezident.uz/uz/lists/view/2228>
2. Makhmudova D.M. Using artificial intelligence techniques in web application firewall (WAF) // - AIP Conference Proceedings, 2024.
3. Israilova F.A. Chirchiq Davlat Pedagogika. "Zamonaviy ta'limda raqamli texnologiyalarning o'rni va rollari." Academic research in educational sciences 4.CSPU Conference 1 (2023): 85-90.
4. Maxmudova D.M. - Ilmiy umumlashtirish layoqatini tarbiyalash asosida talabalarda kreativ faoliyatni rivojlantirish / Science and innovation, 2023.